

HANA RADULIČOVÁ

Příběh
židovské dívky
vychované
v rodině
nacistického
soudce

Esterečini otcové

xyz

Esterčini otcové

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Hana Raduličová

Esterčini otcové – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

xyz

HANA RADULIČOVÁ

Příběh
židovské dívky
vychované
v rodině
nacistického
soudce

Esterčini otcové

xyz

© Hana Radulić, 2021

Translation © Jaroslav Geraskov Otčenášek, 2021

Cover photo ©Kris Hoobaer, Petr M, LIGHTTITUP, javarman/Shutterstock.com

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2021

ISBN tištěné verze 978-80-7597-955-1

ISBN e-knihy 978-80-7597-966-7 (1. zveřejnění, 2021) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7597-967-4 (1. zveřejnění, 2021) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7597-965-0 (1. zveřejnění, 2021) (ePDF)

*„Nezáleží na tom, kým byl můj otec,
záleží na tom, jak si ho pamatuji.“*

Anne Sexton, americká básnířka

*„Kdo jede tak pozdě nocí zlou!
Otec a dítě spolu to jsou;
synáčka otec v náruči má,
drží a dobře o něho dbá.“*

„Der Erlkönig“ (Král kouzelný)
Johanna Wolfganga Goetha
v překladu Jana Evangelisty Nečase

PŘEDMLUVA

Děj románu, stejně jako jeho postavy, není reálný, ale řada uvedených skutečností vychází z historických událostí a z publicistické literatury. Stejně tak jsou události spojené s jedním z nejstrašnějších nacistických zločinů na území porobené Evropy – masakrem v české obci Lidice – zbudovány na historickém základě.

V této malé obci nedaleko Prahy nacisté 10. června 1942 jako odplatu za atentát na zastupujícího říšského protektora Čech a Moravy Reinharda Heydricha zabili všechny mužské obyvatele, ženy deportovali do koncentračního tábora a děti do okupovaného Polska, kde byly zabity plynem. Ze 105 lidických dětí jich přežilo jen 17, ve většině případů je nacisté vyhodnotili jako vhodné k „arizaci“, a proto byly předány do německých rodin na převýchovu.

Román nemá ambice být historickým dokumentem o tomto masovém zločinu. Snaží se prostřednictvím příběhu židovské holčičky umístěného do kontextu lidické tragédie připomenout osudy všech dětí, které během druhé světové války zůstaly bez rodičů, ale navzdory této strašné ztrátě přežily a až do konce života se musely vyrovnávat s válečnými traumaty, která je tím či oním způsobem poznamenala a předurčila jejich další život.

Román je zároveň věnován i bezpodmínečné otcovské lásce, která je na rozdíl od mateřské v literatuře zastoupena mnohem méně.

DÍL PRVNÍ

KAPITOLA 1.

Tel Aviv, léto 2019

Opojnou vůni levandule, jejíž trsy zdobily vydlážděnou cestu ke vchodu do velké budovy přeplněné četnými balkóny a která se šířila okolím domova seniorů, dnes Yosef Kahlon nevnímal.

Za svou babičkou Ester přicházel tentokrát Yossi se zamračenou tváří a těžkým krokem. Od své pravidelné pondělní návštěvy téměř upustil, přičemž by se jednalo pouze o výjimku, ale nakonec sem svým Mitsubishi ASX přijel. Věděl dobře, že by stařena byla velmi zklamaná, kdyby tento týden neviděla svého jediného vnuka, nejstaršího ze tří vnoučat. Yossi totiž již zítra odjíždí na vícedenní cestu do Spojených států na důležitou schůzku, po které, jak byl přesvědčen, získá jeho renomovaná architektonická kancelář novou výnosnou zakázku na projekt dostavby luxusního hotelu.

Yosefovi bylo již třicet dva let, ale na jeho obličejích ještě nebylo ani stopy po prvních vráskách, které se už po třicítce na mnoha tvářích objevují. Byl stejně chlapecký jako před deseti lety, kdy dokončoval studium architektury v rodném Tel Avivu. Mladistvý vzhled zesilovaly neklidné modré oči se šelmovským pohledem. Ty oči byly stejně modré jako oči jeho babičky.

Yossi zdědil po své drahé babičce nebesky modrou barvu očí, ale už ne vlasy, které měla Ester Jazwinska dlouho blondáté a její světlé kadeře začaly šedivět až po padesátce. Za své tmavé vlasy vděčil Yossi svým rodičům, matce Sáře a otci Eliasovi.

Vstoupil do příjemně vychlazené haly moderního domova seniorů a vydal se k výtahu, jenž už připraven čekal v přízemí, aby jej někdo otevřel. Bylo časně odpoledne, vstupní hala byla prázdná, protože většina obyvatel po obědě odpočívala ve svých pokojích. Jen dvě paní si hlasitě povídaly v křeslech. Jedna z nich Yosefovi zamávala. Odpověděl jí nepřítomným pohledem. Byl zde častým hostem a obyvatelé domu byli zvědaví, kdo jde za kým na návštěvu.

Když se výtah blížil do třetího patra, ozval se mu v kapse safari košile smartphone. Na obrazovce se ukázala překrásná tvář manželky. Chvilku tupě zíral do temných mandlových očí a potom ukazovákem přerušil melodii Gada Elbaze a přiložil telefon k uchu. Výtah se zastavil.

„Haló,“ ozval se tiše a vykročil do prázdné chodby.

„Zdravím, předpokládám, že jsi u babičky. Volám ti, abych ti řekla, že jedu do Netanji. Chci domluvit objednávku nějakých dekorací místo Rony, která má virózu. Vracím se zítra... pozdě večer,“ sdělila téměř jedním dechem, přičemž mu neuniklo, že se snaží znít mile. Přišlo mu ale, že z aparátu vychází chlad.

Gila se totiž neuměla přetvařovat, což byla jedna z vlastností, které měl na ní rád. Teď si ale pomyslel, že by bylo lepší, kdyby uměla své city trochu lépe skrývat. Nepochyboval, že je na něj i dnes pořád naštvaná stejně jako včera po té hádce, ačkoliv se snažila znít klidně. Stejně tak motivy pro její neočekávanou cestu zněly málo přesvědčivě.

Až se zítra vrátí, on už bude na cestě do New Yorku, takže bylo jasné, že ho vidět nechce. Alespoň po nějakou dobu, doufal. V uších

mu ještě doznívala její slova, která mu včera večer sdělila v posteli otočená zády ještě předtím, než zhasla lampu a místnost se utopila ve tmě: *Možná přišel čas, abychom přemýšleli o rozvodu.*

„V pořádku,“ odpověděl zdrženlivě, „promluvíme si o tom, až se vrátím z Ameriky,“ dodal již vřeleji.

„Také chci dokončit včerejší rozhovor. Musím jít, jsem už v autě. Pozdravuj babičku,“ nezapomněla dodat. Byla ohleduplná k jeho rodině jako vždy, proto byla také tak oblíbená, zvláště u babičky Ester.

V manželství s Gilou Gedaliahovou byl Yosef už osm let. Osm krásných let se ženou, o níž věděl, že je tou pravou, jakmile ji spatřil. Zamiloval se do ní na první pohled. Štíhlá černovláška s dlouhýma nohama jako by si svého atraktivního vzhledu ani nebyla vědoma. Početné mužské pohledy pro ni nic neznamenal. V té době totiž třiadvacetiletá Gila Gedaliahová právě získala skvělou práci jako interiérová designérka a těšila se, až se v ní prosadí. Ale již první pracovní večer v hotelu Crowne Plaza se ukázal jako osudový, protože Yosef Kahlon byl neodbytný. Musel ji mít, a když toho dosáhl, věděl, že se mu vynaložená snaha vyplatila.

Gila totiž nebyla jen pěkná a chytrá, ale také dobrácká a přizpůsobivá. Ačkoliv byla jedináček z bohaté rodiny, neměla přehnané nároky a přizpůsobila svou kariéru manželství a jejich společný život po jednoleté známosti plně vášně začal přímo ideálně.

Po pár letech si koupili nádherný byt ve čtvrti Sarona v centru Tel Avivu, který Gila dlouho zařizovala a pak s hrdostí ukazovala. Yossi si se dvěma kolegy zařídil architektonickou kancelář, která prosperovala, takže mladí manželé mohli všechen volný čas trávit cestováním do různých světových destinací. Nechybělo jim nic. Nic kromě jednoho.

Gile se nedařilo udržet těhotenství a ve svých jedenatřiceti letech měla za sebou už tři spontánní potraty. Hned po svatbě sice

neplánovali rozšíření rodiny, rozumělo se ale samo sebou, že děti mít budou. Nicméně po prvním a pak druhém roce manželství se stále častěji vzpomínané dítě neobjevovalo.

Jakmile Gila konečně poprvé otěhotněla, tak svým štěstím z toho, že bude matkou, manžela opravdu překvapila. Také se na dítě těšil, ale ve svých dvaceti sedmi letech se do role otce ještě nehnal. Byl v manželství spokojený, stejně tak i se svou kariérou. Až když ji spatřil nadšenou nad hromadou příruček k zařízení dětského pokoje, pochopil, jako moc si to dítě přeje.

Když pak po pár dnech zůstali bez dítěte, jen stěží nacházel pod tíhou té ztráty slova útěchy. Druhý potrat pro ně byl ještě těžší ranou. Následovaly návštěvy lékařů a prohlídky, které musel také podstoupit. Spermioqram byl v pořádku a u Gily také nebyla nalezena žádná konkrétní příčina už druhého potratu.

Po tomto druhém neúspěšném pokusu o dítě vyhodila všechny své náčrty dětského pokoje, na kterých už začala pracovat, a poprvé zmínila možnost, že by si dítě mohli osvojit.

„Je ti teprve dvacet osm let. Jsem si jistý, že třetí těhotenství bude šťastné. Lásko moje, nevzdáme to,“ stíral jí slzy polibky. „Budeme mít naše dítě,“ přesvědčoval ji, když mu ležela schoulená v náručí, a snažil se vyhnout možnosti, o které ho ani nenapadlo mluvit.

Štěstí se k nim bohužel otočilo zády i potřetí. Gila ve třiceti znovu otěhotněla, a když už byli oba přesvědčeni, že tentokrát bude vše v pořádku, tak v patnáctém týdnu o dítě zase přišli. Ten křik z koupelny Yossimu doslova zmrazil krev v žilách a srdce se mu téměř zastavilo, když ji uviděl na dlaždičkách vedle vany ve žluté noční košili, po níž se rychle šířila velká krvavá skvrna.

Jediné, na co myslel, když doháněl záchranku, bylo to, aby Gila byla v pořádku. Ten výjev jej opravdu vyděsil, proto si ani nevzpomněl na dítě, o němž v té chvíli ještě nevěděl, že už není. Gila pro

něj byla nejdůležitější, bál se, aby ji neztratil, a když jim několik dní poté lékař sdělil, že je na tom mnohem lépe, ale aby zapomněli na vlastní dítě, úlevou si vydechl. Není důležité, že nebudou mít dítě, napadlo jej tehdy. Když tato slova pronesl o chvíli později nahlas, setkal se s jejím vyděšeným pohledem.

„Není důležité? Co je s tebou? Abych se nikdy nestala matkou?“ obličej se jí zkřivil zoufalstvím a pochybnostmi.

„Ale miláčku, jsme spolu přeci šťastní. Víím, že by nám to dítě doplnilo...“ zavtipkoval, hledaje zbytečně slova.

„Poradíme se ohledně umělého oplodnění,“ řekla rozhodně. „Dnešní medicína na to má jistě nějakou metodu.“

Poznal v jejím hlase novou stopu optimismu, který pak přešel i na něj. Následující vyšetření ale přineslo objasnění, které je zlomilo, ačkoliv mu úplně nerozuměli.

„Říkají, že by problém mohl spočívat v nesprávném počtu chromozómů. Nevzpomínám si, zda povídal, že je jich moc, nebo málo. Teď už to ale není důležité,“ vydechla zoufale. „Nemohu přijít do jiného stavu a další těhotenství by bylo rizikové,“ říkala, když šla se svěřenými rameny k parkovišti. Neřekl na to nic, protože doufal, že se lékaři spletli a že jim budoucnost vlastního potomka stejně přinese.

Byl vůči ní obezřetný, snažil se, aby na ty tři ztracené životy, které se v ní objevily a rychle zanikly, nemyslela. Naplánoval skvělou dovolenou na Havaji, ale nepovedlo se mu téma jejich rodičovství odložit na nějakou, jak nadále věřil, lepší dobu.

„Brzy mi bude třicet dva. Nemá smysl čekat, léta běží. Přeji si to dítě, chci ho teď, dokud jsem mladá. Yossi, adoptujeme dítě. Ty rozhodni, jestli to bude chlapeček, nebo holčička. Možná na nás někde nějaké dítě čeká,“ opakovala mu stále tu samou myšlenku, jen jinými slovy.

Zpočátku jí odpovídal, jako že *uvidíme*, ale když začínala zmiňovat paragrafy, o kterých by se mohli jít poradit, začal být stále nervóznější. Myslel si, že ji ta představa časem opustí. Nepřál si totiž být otcem tímto způsobem.

„Nechci adoptovat dítě. Pochop to, k čertu!“ rozzlobil se, jakmile na něj se stejným návrhem vyrukovala už na chodbě, když toho večera přišel z práce velmi unavený. Zdálo se mu, že začala zanedbávat i vlastní práci, protože se stále točila kolem toho jednoho. Jeho ale ani nenapadlo, aby běhali po nějakých dětských domovech a hledali opuštěné, kdo ví čí dítě. Přímou si představoval tu scénu, která mu ale byla stejně vzdálená jako nějaká neodhalená planeta.

Po těchto slovech se Gila najednou změnila v úplně jiného člověka. Nikdy ji neviděl tak našťvanou, tak silně rozhořčenou. Zatímco se zouval, slyšel její hlas plný pro něj cizího vzteku.

„Celou tu dobu jsi mě obelhával a držel mě v naději, že budeme mít dítě. Měl jsi mi říct hned, že dítě nechceš. Už před těmi osmi lety. Kdybych to tehdy věděla...“

„Není pravda, že nechci dítě,“ přerušil ji, aby nestačila říct, co evidentně plánovala.

Kdyby to věděla už tehdy, nikdy by se za něj nevdala. Ale o co jde? On přeci dítě taky chce. Ale přeje si vlastní dítě, aby bylo jejich krve, aby mělo její tmavé oči, drobné pihy na lících nebo jeho neodolatelný smích a čtverákový pohled.

Najednou ucítil, jak hodně je z té mnohaleté záležitosti bez šťastného konce unavený. Rozhovor se vyvíjel nežádoucím směrem pro oba, ale už se to nedalo zastavit.

Opakoval se i po několika dnech s ještě větší silou a mnoha výtkami z její strany. Obvinila jej z necitlivosti, sobeckosti, nevyzrálosti, a nakonec přišla poslední urážka, že je primitivní a zaostalý. Yosef

ale přesto stál na svém, nesouhlasil s osvojením a ona také názor nezměnila.

Nakonec byla vyslovena i ta hrozná věta o rozvodu. A nyní utíká do Netanji, jen aby ho neviděla. Než se opět setkají po jeho návratu z Ameriky, uplyne téměř celý týden. Jestlipak během té doby pochopí, že to přehnal, že mu nemůže takhle zásadní rozhodnutí vnucovat silou?

Zatímco se blížil k posledním dveřím na prázdné chodbě třetího patra, za nimiž ho netrpělivě očekávala babička, pochopil se sevřeným srdcem, že Gila nepatří mezi ženy, které se vzdají svého snu. Navíc si ještě uvědomil, že v tom jejím snu není jediný, a možná ani ten nejdůležitější.

Seděla jako obvykle o této době v křesle u okna, které bylo delší dobu doširoka otevřené, takže klimatizace už přestala fungovat, proto se v tomhle nevelkém pokoji vyšplhala teplota téměř na úroveň té venkovní.

„Copak ti není vedro?“ sehnul se a políbil ji na tvář.

„Miluju slunce a teplo,“ odpověděla s úsměvem. Její obličej byl ale bledý a unavený už několik posledních měsíců. Přitáhl si křeslo blíže a starostlivě se na ni zahleděl.

Ester Jazwinska se blížila k osmdesátce a na ženu tohoto věku měla velmi málo vrásek. Její tvář odhalovala, i přes uvolněnou kůži a hnědé stařecké skvrny, stejně jako léty pokleslý nos, její bývalou krásu, protože měla rysy stále pravidelné a jemné. Kdysi plné a růžové rty byly nyní už bezbarvé, obklopené drobnými vráskami, ale v modrých očích, jimiž si zvědavě prohlížela vnuka, bylo ještě dost bystrosti a krásy. Dlouhé šedé vlasy si Ester již celá léta každé ráno sama vyčesávala do drdolu.

„Jak se máš, babi?“ zeptal se jí. Nechtěl komentovat její bledou tvář, protože věděl, že se vždycky naštvě, když se začne vyptávat na její zdraví a zmiňovat nutnost lékařské prohlídky.

„Mám se dobře, jenom se začínám trochu nudit. Není tady moc co dělat, jako by v domově všechno pomalu umíralo,“ stěžovala si. Yossi se tomu ale jen zasmál, protože věděl, že to má k pravdě daleko.

Když před čtyřmi lety do domova přišla, byla ještě vitální a s relativně dobrým zdravím, zajímala se o mnoho aktivit, které domov svým obyvatelům nabízel. Půjčovala si knihy a byla členkou čtenářského klubu, chodila na hudební koncerty po okolí, a jednu chvíli dokonce navštěvovala kurz barvení hedvábných šátků.

Ester se v roce 2014, když se stala po smrti svého manžela Davida, jenž se dožil 84 let, vdovou, přestěhovala z rodinného domu k dceři Sáře a zeťovi Eliasovi. Jejich syn Yossi byl už ženatý, stejně jako jeho sestra Nechama, která měla se svou rodinou také vlastní byt.

S rodiči tehdy žila jen Yossiho mladší sestra, která právě dokončovala studium. Ruth byla v té době vzdorovitá sedmnáctiletá slečna, zcela pohlcená svým dospíváním. Všechny rozčilovala její hlasitá hudba, proto se babička brzy rozhodla, že si najde vlastní klidné místo. A našla jej v domově pro penzisty.

Do prázdného rodinného domu Jazwinských se nastěhovala Nechama s manželem Aviem a svými dcerkami Tamar a Mayou.

Esterin syn Ben Jazwinski byl už dávno rozvedený a bezdětný. Ve svých padesáti třech letech už tento úspěšný fotograf na svatbu ani nepomýšlel. Více času strávil cestováním po světě než pobytem v Jeruzalémě, kam odešel před dvaceti lety. Jeho poslední dívka, s níž před rokem navštívil rodinu, byla známá televizní moderátorka.

„A jak se máš ty, můj milý Yossi?“

Neodpověděl, tak pokračovala.

„Víš, nedávno jsem si prohlížela staré fotografie. Jedna z nich byla udělaná jen pár hodin předtím, než ses narodil,“ rozšířila rty. „Sára s břichem až pod bradu mě a tvého otce přemluvila, abychom šli na pláž. Elias nás tam fotil, a ona ještě téhož večera skončila v nemocnici. Byli jsme opravdu blázni, že jsme ji poslechli. Tvoje matka si ale vždycky dělala, co chtěla,“ v očích se jí objevily vzpomínky. „Ne jako já,“ dodala tiše a nabídla mu koláče.

„Zůstaly mi ještě od rána,“ ukázala na misku na stole. „Jsou moc sladké. A kde je Gila? Ta peče o dost lepší zákusky.“

„Gila je... na služební cestě. Pozdravuje tě. I já zítra letím do New Yorku.“

„Minule byla sama.“

„Kdo?“ myšlenky mu na chvíli odbočily směrem k otázce, jestli se mu manželka ozve, až přijede do Netanji. Byl si jistý, že na služebku jela naschvál místo kolegyně.

„No, Gila. Krátce mě navštívila minulé úterý, když jsi byl u zubaře.“

„Aha, tak to bylo.“

„Neměla moc náladu. Ono se na ní všechno hned pozná.“

Natáhl se po jednom koláči s tvarohem. Snědl jej na dvě kousnutí, uvědomil si, že od rána nic nejedl. Když vstával, Gila už doma nebyla. Ráno neměl ani chuť a přes den pak zase čas.

„Yossi, něco není v pořádku?“ modré oči se na něj upřely.

Babička byla stará, ale pořád bystrá žena. Poznala, že jejího vnuka něco trápí. Kromě toho jej také velmi dobře znala. Často ho hlídala, když byl malý, na rozdíl od jeho sester, které chodily podstatně více k babičce a dědovi z otcovy strany.

Eliasovi rodiče se přestěhovali z rodného Aškelonu do Tel Avivu, když bylo Yossimu právě třináct. Yossi v té době trávil většinu vol-

ného času po škole se svými vrstevníky. Jako malý daleko častěji navštěvoval babičku a dědu Jazwinské než Kahlonovy.

„Yossi?!“ zopakovala hlasitěji.

„Ale nic... Jen, Gila a já máme ohledně něčeho spory,“ nechtělo se mu o tom mluvit. Na druhou stranu cítil potřebu někomu se svěřit. S matkou o svém manželství mluvit nehodlal, protože věděl, že by hned všechno pověděla Nechamě. Byl přesvědčený, že by matka i sestra stály na Gilině straně. Otec měl dost svých problémů v práci a s přáteli nechtěl sdílet rodinné intimnosti.

Babička Ester byla diskrétní. Uměla si nechat tajemství pro sebe, a i jinak to byla mlčenlivá žena. Ani jako mladá příliš nemilovala dlouhé rozhovory. Někdy ani její manžel David netušil, co si o určitých věcech myslí, pokud se na to přímo nezeptal. Byla moudrá a po každé uměla dobře poradit, když o to někdo stál, ale sama se nikdy nevnucovala.

Ester se podívala k oknu.

„Možná ho stejně zavři. Už začíná být vedro i mně.“

Yossi vstal, aby okno zavřel. Napadlo ho, že snad už babička nebude na odpovědi trvat.

„Gila chce adoptovat dítě,“ vypadlo z něj znenadání. „Ale já jsem proti.“

Vrátil se do křesla. Klimatizace už zafungovala.

Podíval se na babičku. Z výrazu jejího obličej se nedalo nic vyčíst, tak ho napadlo, že mu nerozuměla.

„Babi, víš, že Gila měla několik spontánních potratů.“

„Dva.“

„No, vlastně tři,“ opravil ji.

Překvapením pozvedla sotva patrné obočí.

„Nechtěli jsme tě rozrušovat,“ řekl jemně. „Po třetím potratu prošla mnoha prohlídkami. Doktor jí řekl, že případné další těhotenství

by dopadlo stejně neúspěšně. Bylo by to dokonce nebezpečné. Nějaký problém s chromozómy.“

Mlčela, byl si ale jistý, že jej velmi pozorně poslouchá. Nicméně stále nic neříkala, tak pokračoval s výkladem.

„Gila navrhuje, abychom adoptovali dítě. Já bych také dítě chtěl, samozřejmě, ale chtěl bych vlastní dítě. Ona ale trvá na adopci. Včera večer jsme o tom mluvili a... neskončilo to dobře,“ vzpomněl si rozmrzele na výhrůžky rozvodem.

„Takže jste se pohádali,“ promluvila nakonec. Cítil v hlase lehkou výtku, myslel si, že je k jeho dobru.

„Babi, ona od toho svého záměru nechce ustoupit. Není možné se s ní rozumně bavit. Vždyť i manželství bez dítěte může být šťastné,“ prohlásil a pokračoval: „Máme se rádi, dobře vyděláváme. Chtěl jsem ji brzo vzít na Havaj. Máme tolik důvodů být šťastní a ona všechno zničí kvůli tomu svému... ultimátu,“ začal se zase rozčilovat kvůli manželčinu chování, o kterém byl pevně přesvědčen, že není oprávněné.

Očekával slova babiččiny podpory. Že pokýve hlavou na znamení souhlasu. Její podpora by mu dodala síly, aby trval na svém a přesvědčil Gilu, že není důvod vyvolávat manželskou krizi.

„Yossi, co máš proti adopci?“

Otázka jej překvapila. Nepříjemně, a navíc ten tón. Jemnost z jejího hlasu zmizela stejně rychle jako vedro z pokoje.

„Nebylo by to moje dítě. Nechci vychovávat cizí dítě. To je snad jasné, ne?“ zakončil nervózně. Zdálo se mu, že opakuje ty samé věty jako včera. Pocítil nutkání ještě něco dodat.

„Koneckonců, kdo ví, jaké geny by to dítě mělo. Možná by mělo nějakou skrytou chorobu, psychické poškození, prostě kdovíco,“ zlobil se sám na sebe, že není schopný se vyjádřit odborněji, tak ještě dodal: „Kdybych byl doktor, vysvětlil bych lépe, co všechno špatného

se v takových případech může přihodit. Nemyslím si nic zlého o lidech, kteří adoptují cizí dítě, já si to ale nepřeji. Jednoduše... nevím, jestli bych cizí dítě mohl mít rád," přiznal a pokrčil rameny.

„Cizí dítě,“ zašeptala sotva slyšitelně.

Pořád se na něj dívala, ale už ho neviděla. Rentgenový pohled jejích modrých očí jí jen procházel a směřoval někam daleko, hodně daleko od tohoto pokoje i domu. Nevěděl, co tím chce říct, ale kvůli něčemu v jejím hlase a ještě víc v jejím výrazu se mu po celém těle okamžitě rozběhlo mrazení.

„Babi, co je?“ polekal se, že jí není dobře.

„Ty nevíš, jestli bys mohl mít rád cizí dítě?“ zopakovala jeho větu. Z jejích úst to najednou znělo nějak surově. Nebyl schopný oponovat. Ani v té chvíli a ani později, když řekla ta nepochopitelná slova.

„Já jsem byla to cizí dítě.“

V pokoji bylo slyšet jen pomalé hučení klimatizace, která vydechovala chladný vzduch. Yossimu byla znenadání zima. Z křesla se ale nezvedl.

„Přesto mě miloval víc než svoje dítě. Navzdory všemu,“ řekla tak potichu, že se vnuk musel nahnout a nastražit uši.

„Kdo, babi?“

Nebyl schopný si nic z toho vysloveného pospojovat.

„Můj druhý otec. Člověk, který si mě osvojil.“

Setkala se s vyděšeným pohledem Yossiho.

„Vím, že tě to šokuje, dítě,“ lehce se usmála. „Nikommu jsem to neříkala. Rozhodla jsem se tak už dávno. Ani svým dětem, ani vnukům. Věděl o tom jen můj muž a... můj táta. Můj pravý otec.“

„Praděda Josef? Ten, po kterém jsem dostal jméno.“

Pokývala souhlasně hlavou.

Yossi znal Esteřina otce jen z vyprávění, protože praděda zemřel dávno před jeho narozením.

O babiččině rodině toho vůbec moc nevěděl, ani se o ní příliš nehovořilo. Věděl jen tolik, že praděda Josef pocházel odněkud z Evropy a že po válce přišel už jako vdovec s dcerou do Izraele. Esterina matka zemřela už dávno. Jmenovala se Sára a svou dceru pojmenovala Ester právě po ní. To bylo v podstatě vše, co Yossi věděl.

O holokaustu babička nikdy nehovořila, nyní ale cítil, že se dozví něco, co před ním dlouho skrývala. Nejen před ním, ale i před svými dětmi. Nemohl ani odhadovat, co by to mohlo být, ale v duši pocítil, že se bude mluvit o něčem důležitém, o něčem velikém. Babička o vzdálené minulosti nikdy nemluvila, ani o svém dětství a dospívání. Yossi nenašel v žádném albu, ani v žádné krabici babiččiny fotografie, které by byly starší než ty, na nichž drží v rukou své čerstvě narozené děti.

Zato utrpení Židů za nacismu bylo nevyčerpatelným tématem dědy Davida. Ester navíc svému muži často nadávala, že o tom před dětmi pořád mluví.

Dědovy historiky o válečném Polsku, z něž emigroval v roce 1934 jako dítě se svými rodiči do tehdejší Palestiny, Yossiho už nudily, a když dospíval, přímo mu vadily. Nepřerušoval je jen kvůli poslušnosti a dobré výchově, proto se mu ta dědova slova nakonec hluboko vryla do paměti.

My, Židé, jsme dostali lekci, a proto se nám už holokaust nebude opakovat. I teď si mohl snadno vybavit dědův hluboce posazený baryton. Celá jeho širší rodina byla povražděna v okupovaném Polsku. Byl do své smrti holokaustem posedlý, byl schopný změnit i veselý výlet do lunaparku na trýznivou přednášku o tamních válečných časech.

A ty časy tu teď byly zas a před Yossim, který o nich nikdy nepřemýšlel déle, než trvá čtení či poslouchání nějaké podružné informace z médií.

V babiččině pohledu však spatřil něco, tam dosud nikdy neviděl. Cosi temného a studeného, z čeho jí ztmavly oči, tvář se napjala a ústa se zkřivila do bolestivé grimasy.

Zdálo se mu, jako by jej doprostřed srdce bodaly tisíce jehliček.

KAPITOLA 2.

Kladno, 12. června 1942

Růžový obličejík byl zalitý slzami a plyšový králíček s jedním uchem ležel vedle ní na špinavé podlaze pokryté rozšlapanou slámou. Upustila jej, když v místnosti začala pravá mela, zatuchlý vzduch vyplnily výkřiky, pláč a volání o pomoc.

„Milada Adamcová, Alena Bartošová, Tomáš Blažek.“

Gestapák s německým přízvukem vykřikoval jména dětí z Lidic, jen chvílemi se mu povedlo překřičet hluk vyvolaný jeho příchodem do tělocvičny budovy gymnázia v Kladně. Jeho vyvolávání však nedoprovázel žádný pohyb.

„Nerozdělujte nás.“

„Maminko, já nikam jít nechci.“

„Svých dětí se nevzdáme.“

Matky k sobě křečovitě tiskly své děti, ty starší se jich držely za oblečení.

Ve dveřích se objevil další muž. Výstřel z pistole ukončil hluk.

„Pojedete na nějakou dobu do pracovního tábora. Ženy vlakem a děti za nimi autobusem, aby to měly pohodlnější. Kdo se postaví na odpor, bude zastřelen!“

Nastalo ticho. Tři sta párů očí zíralo na jednu tvář. Zračil se v nich šok a nedůvěra.

„S dětmi pojedou kromě zdravotních sester i matky, které mají děti mladší jednoho roku,“ dodal odlehčenějším tónem a po tělocvičně se rozlehly výdechy úlevy.

Abecední vyvolávání pak pokračovalo v klidnější atmosféře, ale pořád se stejným strachem a hrůzou. Čas na rozloučení nebyl.

Anna Chalupová držela jednou rukou na prsou uplakaného desetiměsíčního syna a druhou pevně tiskla ke své sukni čtyřletou dceru.

„Jdeš aspoň s dětma,“ pošeptala jí matka Jarka. Kvůli bolavé noze chodila o holi. Písmeno „Ch“ bude brzy na řadě.

Annin pohled padl na děvčátko stojící nedaleko ní. Byla to dvouapůlletá holčička se světlými vlasy a nebesky modrýma očima. Přestala plakat a opět v ruce svírala jednouchého plyšáka. Anna k ní přistoupila. Chtěla ji pohládit, ale obě ruce měla zaměstnané. Její Eliška začala zase plakat.

„Chci domů, maminko,“ objala ji pevně kolem pasu.

Anna zaslechla gestapáka, jak vyvolává její děti. Vykročila s oběma dětmi k už oddělené skupině. Rychle se ještě podívala na matku.

„Brzy se uvidíme,“ zašeptala s přídechem naděje.

Když vyvolali holčičku, nehýbala se. Jarka ji něžně postrčila.

„Jdi, Šárečko, neboj se.“

Pomalou vyročila k oddělené skupině a pak spokojeně zamrkala, když poznala Annu a její děti. Eliška ji vzala za ruku.

Každému dítěti visel kolem krku karton přivázaný konopným provazem. Na kartonu bylo napsáno jejich jméno a příjmení.

Když pozdě večer procházely děti východem z gymnázia, aby zakrátko došly k zaparkovaným autobusům, měly pořád kolem krku ty cedule. Na kartonu holčičky, která si nesla otrhaného králíčka, bylo napsáno *Šárka Janečková*.

Na stolech v prázdných učebnách leželo mnoho vyplněných dotazníků. Rubriky byly různé. Dotazy na barvu vlasů, očí, na prodělané choroby, míry lebky. Okénko s dotazem o možných německých předcích zůstalo u všech dětí prázdné.

Těž ve *Fragebogen* Šárky Janečkové nebyli žádní němečtí předci uvedeni.

KAPITOLA 3.

Praha, 1939

Pocítila jeho přítomnost a pak i ruce kolem pasu, ačkoliv neslyšela zavírání dveří. Políbil ji na tvář. Znovu zatáhla závěsy na okně, z nějž ještě před chvílí starostlivě sledovala Tylovo náměstí.

Tohle náměstí přes den pulzovalo životem, zvláště pak trh, na kterém se zásobovaly celé Královské Vinohrady. Dnes tam ale bylo prodávajících i zákazníků málo. A ti navíc spěchali, aby co nejdříve vyřídili potřebné. Jen před hotelem *Beránek* bylo živo, pohyby hostů rychle se vyměňujících ve vchodu však nebyly uvolněné. Někteří vstupovali dovnitř, ale většina lidí vycházela ven ve spěchu, ostrým krokem.

Sára se obrátila na Josefa. Ten položil něžně ruku na její břicho.

„Kolik jsi říkala, že uplynulo času?“

„Od kdy?“ dělala, že dotaz nechápe.

„Od kdy jsi těhotná.“

„Trochu víc než měsíc.“

„To znamená...“ počítal na prstech. „Že v polovině prosince budeme mít holčičku.“

„Spíš v polovině listopadu,“ vyplnil její zvonivý smích celou místnost. „Zapomněl jsi započítat únor. A navíc to možná nebude holčička, ale syn.“

„Bude to holčička,“ řekl rozhodně. Podíval se na zatažený závěs a zamračil se.

„Kdo ví, co se teď bude dít? Od včerejška jsou všude. Karel říká, že jeho otec už odpoledne viděl německé jednotky na Vítězném náměstí. Hitler byl ten den na Hradčanech, říkali v rádiu,“ neklid jej už neopouštěl, ačkoliv měl srdce plné radosti.

Jeho milovaná Sára mu včera sdělila tu nejšťastnější novinu, kterou si uměl představit. Bude tatínkem. Tahle nejdůležitější zpráva v celém jejich čtyřměsíčním manželství ale přišla v nejhorší možný den. V den okupace Prahy, 15. března 1939.

Když se vracel domů z práce, tak se na první pohled nic nezměnilo, ale bál se, že němečtí vojáci v pražských ulicích a na náměstích nejsou vše, co je ještě čeká.

„Nebudeme to teď řešit. Jdu dodělat polívku,“ Sára si svázala své světlé kadeře do culíku a šla do kuchyně.

Zatímco byla zaujata přípravou pozdního oběda, Josef vyměnil v koupelně uhnílou dřevěnou poličku. V noci je probudil rámus, protože se přežilá police zřítily na zem spolu s kosmetickými potřebami, které na ní byly položené.

Byt, do něhož se hned po svatbě nastěhovali, byl podnájem, malý a starý, ale zas za dobrou cenu. Navíc se nacházel v bezprostřední blízkosti bydliště Sářiných rodičů. Obě rodiny si tak byly po ruce, na stejné adrese jen s rozdílným číslem popisným na náměstí, jež neslo jméno Josefa Kajetána Tyla, dramatika a autora textu k písni *Kde domov můj*. České hymny, kterou si Sářin otec rád prozpěvoval i při méně slavnostních příležitostech, na pivě u karet, k čemuž se státní hymna zas tak nehodí.

Když se Josef Goldenberg přestěhoval před více než dvěma lety z rodného Hamburku do Prahy, očekával, že si najde práci, něco vydělá a po pár letech se vrátí do své německé vlasti. Jakmile se tam uklidní situace a Hitler zmizí ze scény. Do sousední slovanské země odjel jako jednadvacetiletý židovský mladík i přes odpor své rodiny, především otce Moritze.

„Opouštíš matku, sestru i bratry. Myslíš jen na sebe. Tady je také práce, pokud chceš dělat.“ Otcova slova bolela, protože Josef se práce nebál. Tvrdě pracoval jako svářeč v hamburském přístavu, ale stále hůře snášel rostoucí antisemitismus.

Kolegové, se kterými dříve tu a tam zašel na pivo, se mu nejprve vysmívali a obviňovali jej pohledy, to pak přerostlo ve výhrůžné a běsnící výlevy vzteku. Stále častěji slyšel, jak mu předhazují, že je *Schweine Jude*, a jednoho dne ráno našel na skříňce nápis *Juden raus!*

Josef se do debat nepouštěl, ač mu krev pokaždé vřela, hlavně kvůli nemožnosti postavit se urážkám. Josef se vyhýbal sporům i pouličním výtržníkům zvláště od té doby, kdy jednoho židovského dělníka při návratu z práce zmlátili, až skončil v nemocnici. Vyhýbal se hlavně těm hnědokošiláčům, zlověstným členům *Sturmabteilung*.

Když vstoupily v září 1935 v platnost Norimberské zákony, podle nichž už Židé nebyli považováni za německé občany, a dostalo se jim mnoha omezení, začal Josef přemýšlet o odchodu. Jeho kamarádovi z dětství se povedlo emigrovat do Kanady, tak se Josef rozhodl, že udělá totéž. Bohatá Kanada ale byla moc daleko a on na rozdíl od Otty nepocházel z movité šperkařské rodiny.

„Do Prahy? Co tam budeš dělat, synku? Jazyk neznáš, národ neznáš,“ ani matka mu podporu nevyjádřila. Bylo mu líto, že je opouští, ale už se tak rozhodl.

„Chci být dál od tohohle blázince. Dokonce nám začali nařizovat, koho si můžeme brát,“ trval na svém rozhodnutí. Na konci roku 1936 se tak rozloučil s rodinou. Věřil, že nakrátko.

„Budu vám neustále psát, jak se mi vede,“ sliboval, zvláště matce Rebece, která se dusila v slzách. Obejmul mladší bratry Rudolfa i Alberta a políbil čtrnáctiletou Miriam, ta na svém nejstarším bratrovi velmi lpěla.

„Brzy se vrať,“ řekla mu plačky sestra. Otec mu při loučení jen mlčky podal ruku.

„Dejte na sebe pozor. Všichni,“ řekl Josef, když si podával ruku s otcem, který pro syna nenašel ani slovo na rozloučenou.

V Praze si Josef našel pokoj k podnájmů a během prvních dnů se místo hledání práce věnoval prohlídce města, které jej okouzlo na první pohled. Procházel se za svítání ještě spícími ulicemi a s hlavou v oblacích obdivoval bezpočetné pražské věže. Sledoval, jak slunce pomalu zaplňuje uličky Židovského města vedoucí ke Staronové synagoze. Během deštivého dne stál uprostřed Karlova mostu, zahleděn do kalné vody Vltavy, která mu připomínala Labe v rodném Hamburku. Pocítil bodání viny za to, že opustil rodinu, a přál si, aby tu tíhu ošklivé současnosti mohl hodit do vody.

Na rozdíl od Hamburku, který opustil v atmosféře protižidovského šílení, v něm klidné a krotké české město okamžitě probudilo romantické pocity. Z tramvaje mával na cizí dívky, které šly po ulici a lízaly zmrzlinu.

Měl trochu našetřených peněz a doufal, že si práci brzy najde. Koupil si několik učebnic češtiny, učení ale zahájil už v Německu.

V pokoji se dvěma postelemi, který si pronajal od paní Zdenky, staré vdovy, jež mu stále připomínala, aby zavíral dveře, jelikož byla velmi citlivá na průvan, nezůstal Josef dlouho sám. Brzy se k němu do pokoje nastěhoval Jaroslav Chalupa, hubený dlouhán z Jihlavy,

který studoval češtinu a francouzštinu na Filozofické fakultě Karlovy univerzity.

Dvojice mládenců našla brzy společný jazyk. Jaroslav uměl trochu německy a Josef díky němu stále lépe hovořil česky. Chtěl poznat všechna zajímavá pražská místa, zvláště pak ta, na kterých bylo možné potkat hezké Češky. Jaroslava více než dívky zajímala situace v Německu. Josef mu vyprávěl o narůstající nenávisti vůči Židům od nástupu Hitlera k moci.

„Ten nacistický upír se nezastaví před ničím. Na řadu přijdeme i my ostatní. To si buď jistý,“ rozčiloval se Jaroslav už při vzpomínce na německou nacistickou vládu.

„Je třeba se jim včas postavit,“ prohlásil.

„Ty jsi ten pravý povstalec,“ smál se Josef.

První zaměstnání našel na stavbě nějaké velké budovy v Holešovicích-Bubnech. Kvůli ještě špatné češtině nemohl lepší práci hned očekávat, usilovně se ale učil, aby ten slovanský jazyk zvládl co nejlépe, což mu nakonec trvalo o trochu déle než jeden rok. Svému v té době již dobrému kamarádovi byl velmi vděčný, když ho informoval, že v jednom obchodě shánějí prodavače.

„Majitel je Žid, tak snad budeš mít větší šanci,“ dodal při žvýkání rohlíku, zatímco si na druhý mazal sádlo a solil jej. Jaroslav neustále musel něco jíst, ale Josefovi se zdálo, že je pořád hubenější. Možná jej žraly starosti o světovou politickou situaci, myslel si Josef, když sbíral z gauče noviny, které si jeho spolubydlíci v jednom kuse hromadil.

První pracovní pohovor a Josef se stal novým zaměstnancem obchodu v Jindřišské ulici u Arnošta Zwillinga, uhlazeného pána, jenž chodil každý den do práce ve stejném obleku, ale zato s jinou kravatou. Jak by taky ne, když se v jeho luxusním obchodě prodávaly pánské módní doplňky.

Josef se do toho dostal rychle a už za pár dní uměl na pult správně přinést vhodné rukavice, kravaty a kapesníčky. Téměř jako pravý dekoratér instaloval do výlohy nové zboží, na dřevěné hlavy pokládal nové klobouky a čepice vytvořené podle poslední módy. Prodával i deštníky a divil se, kolik času jsou někteří zákazníci ochotni věnovat jejich výběru, když jemu přišly všechny stejné.

Měsíce plynuly a on si na pražský život úplně zvykl. Už po dvou letech mluvil česky lépe než v jidiš, protože od svého odchodu z domova neměl příležitost jím mluvit.

Dopisy od rodiny, především od matky, byly stále kratší, tak došel k závěru, že si matka nechce stěžovat a přidělovat mu starosti, ale zároveň si nechce moc vymýšlet a přikrášlovat situaci, která byla pro Židy v Německu, jak se domyslel, stále horší. Měl v úmyslu je navštívit, ale matka každý dopis zakončovala slovy: *Milý synu, zůstaň, kde jsi, a o nás si starosti nedělej. Postarej se o sebe. Maminka tě má velice ráda a hodně pozdravů od otce a bratrů. Miriam ti posílá velkou pusu.*

Ubíjelo jej to, ale pak se jeho mládenecký život neočekávaně a bez jakéhokoliv upozornění od základů změnil.

Bylo úterý a přšelo. Šéf jej poslal do jednoho krejčovského salonu, aby převzal objednané kožené rukavice.

„Objednal jsem je u nich. Jsou levnější, ale stejně kvalitní, tak uvidíme, jak půjdou na odbyt,“ poslal ho na jednu adresu na Národní třídu.

Jel tramvají, ale než došel ke dveřím salonu, byl promoklý na kůži. Navíc mu silný vítr zničil starý deštník, který už byl stejně se dvěma zlomenými drátky v posledním tažení. Když vcházel dovnitř, napadlo jej, že si bude muset u svého šéfa konečně koupit nový. Otáčel se a hledal nějaké místo, kam by ten deštník odložil, když vtom se jedny dveře otevřely.